AMT

Hanzekannetje, Antwerpen 15de eeuw.

GEVARIEERDE EXPOSITIE VAN BELANGRIJKE PRIVÉ-COLLECTIE

TIN DOOR DE EEUWEN HEEN

door THEA DETIGER

HOORN, woensdag

Tin kent een rijke geschiedenis van wel duizend jaar en is altijd een geliefd verzamelobject geweest. De simpele vormen, de zachte tinten, en de eerlijkheid van het materiaal spelen daarbij een grote rol. In de jaren 1980, 1990 nam de belangstelling wat af ten gunste van zilver. Maar sinds kort is tin weer erg populair. Dat blijkt onder meer uit de sterk stijgende prijzen in de antiekhandel en op de veiling.

In het Westfries Museum in Hoorn is t/m 23 september een tentoonstelling te zien van een van de belangrijkste particuliere tincollecties van Nederland. Onder de titel 'Tin door de eeuwen heen' zien we onder andere tinnen borden (teljoren), lepels, kroezen, kannetjes en kandelaars uit de 15de, 16de en 17de eeuw, bijzondere toepassingen als een zuigflesje voor zieken en een draagbare inktpot uit de 18de eeuw, religieus tin als een avondmaalstel en misampullen uit de 19de eeuw en een theebusje met theeschepjes uit begin 20ste eeuw.

Variatie

De variatie in tinnen voorwerpen is groot. De presentatie in acht vitrines, twee antieke kasten en een oud-Hollandse keukenopstelling aantrekkelijk. Een extra voordeel van de collectie is de vele informatie die de verzamelaar in de loop van de tijd heeft vergaard. Hij onderzocht niet alleen de geschiedenis en herkomst van elk voorwerp, maar verdiepte zich ook in zaken als loodvergiftiging en tinpest.

Loodvergiftiging kon voorkomen wanneer men een legering van tin met lood gebruikte voor eet- en drinkgerei. Tin wordt vaak gemengd met andere metalen omdat het van zichzelf slap en kwetsbaar is. De legering met lood is populair omdat lood goedkoop is en een laag smeltpunt heeft, waardoor het mengsel makkelijk te gieten is. Sterker en veiliger maar aanzienlijk duurder is de legering van tin met koper, bij ons bekend als brons.

Zuiver tin heeft van oorsprong een zilverwitte kleur en een sterke glans. Blootgesteld aan de lucht wordt het in de loop van de jaren langzaam grijs en zwart. Dat dunne verkleurde laagje noemt men patina. Zeer gewild bij verzamelaars is het goudkleurig patina dat men soms op tinnen bodemvondsten aantreft.

Heel wat tin is in het verleden zonder meer weggegooid omdat het was aangetast door de tinpest. Men dacht dat deze aandoening besmettelijk was. Inmiddels weet men dat die zwarte uitstulpingen die op het tin ontstonden en soms gaten achterlieten wanneer ze in poedervorm uiteen vielen, alles te maken hebben met de luchtvochtigheid. Tinpest kwam voor in huizen met een hoge luchtvochtigheid en een nagenoeg constante lage temperatuur van circa 13,2 graden Celsius. In onze huidige droge, goed geventileerde en centraal verwarmde huizen is de kans vrijwel nihil. Ook bij voorwerpen die in het verleden werden aangetast zal de tinpest niet verder gaan.

Klisteerspuit

Het is verbazingwekkend voor hoeveel uiteenlopende voorwerpen men in het verleden tin heeft gebruikt: eet- en drinkgerei tot klisteerspuit medicijnschuitje en avond

■ **Stel paarden als haardornament. Engeland, 19de eeuw.**

maalstel. Steden en landen hadden allemaal hun eigen specifieke tinnen kannen. Op de expositie zien we een Rotterdamse kan van tingieter Hendrik Jongeling (1707-1727), een Dordtse kan van de 18de-eeuwse tingieter W. Logger, een kannetje uit Brugge van J.J. Van de Casteele (19de eeuw), een Engelse kan van Birch & Mason (1860-1862, Birmingham), een Franse litermaat van Meunier Martin (Lille, 19de eeuw), een Engelse vloeistofmaat van Thomas Davidson (1807-1840, Londen), een kan van een kleermakersgilde uit Neurenberg (1628), en een compleet stel metrieke vloeistofmaten uit Delft (A. Reynders, 1875-1885).

In de 19de eeuw dronk men sterke drank nog altijd uit een tinnen Wippertje of Oorlam. Op de tentoonstelling zien we zo'n mooi bekertje met het cijfer 3. Waarschijnlijk het nummer van de stamgast. Een ander bijzonder voorwerp is de 18de-eeuwse olielamp met tijdmeter. Aan het olieverbruik in het glazen reservoir kon men de verstreken tijd aflezen.

Het Westfries Museum, Rode Steen 1 in Hoorn is gratis toegankelijk ma t/m vrij 11-17 uur, za, zo 14-17 uur.

steeds meer organische vormen in haar papiersculpturen. Mooie stenen worden nagemaakt van repen Japans papier, gedrenkt in behangerslijm, en — eenmaal opgedroogd en uitgehard — op twintig centimeter hoge stellages gelegd. Alsof de ogenschijnlijk zware stenen moeiteloos in de lucht zweven.

„Ik streef ernaar om mijn werk steeds lichter, luchtiger en transparanter te maken", zegt Smit. „Ken je de sensatie van een zwerm vogels of een school vissen die plotseling met z'n allen van richting veranderen? Die beweging, die transformatie van kleur en vorm zou ik het liefst in papier willen vangen. Een onmogelijke opgave, ik weet het, maar ik blijf het proberen."

In Japan zal Marian Smit dertig kleine sculpturen van haar hand tonen. Dit najaar neemt de Texelse kunstenares deel aan de tentoonstelling 'Textielkunst in Nederland' in Museum Rijswijk (6 oktober t/m 4 november). Bij de Engelse uitgeverij Telos Art Publishing verschijnt het boek 'Art textiles of the world, the Netherlands', waarin haar werk is opgenomen.

—

Volkskrant Woensdag 15-8-2001